

ΤΜΗΜΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ
DEPARTMENT OF INFORMATICS

11/3/2022

Στατιστικά και Οπτικοποίηση Δεδομένων στις Τροχιές Λεωφορείων της Αθήνας (ΟΑΣΑ)

*Απαλλακτική Εργασία Εξαμήνου: Γεωγραφικά και Πληροφοριακά
Συστήματα 2021-2022*

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΠΑΛΤΖΑΚΗΣ

ΑΜ: Π18105

Email: george-baltzakis@hotmail.gr

Εισαγωγή

Στην παρούσα εργασία υλοποιήθηκε μία πρώτη στατιστική ανάλυση σε τροχιές λεωφορείων από το σύστημα μέσων μαζικής μεταφοράς της Αθήνας (ΟΑΣΑ Α.Ε.). Η συγκεκριμένη βάση δεδομένων αποτελείται από τις στάσεις των λεωφορείων, τις διαδρομές τους και τα γεωγραφικά αποτυπώματά τους. Αρχικά εφαρμόζεται η εισαγωγή των τριών πινάκων, έπειτα ακολουθεί μία πρώτη «ματιά» στα υπάρχοντα δεδομένα, ο καθαρισμός και η μορφοποίηση των δεδομένων και τέλος τα στατιστικά στοιχεία που προέκυψαν, συνοδευόμενα απ' τα διαγράμματα τους. Λόγω δυσκολίας, δεν συμπεριλήφθηκαν όλες οι εγγραφές του πίνακα με τις τροχιές των λεωφορείων, παρά μόνο ένα διάστημα δύο εβδομάδων.

Στην συγκεκριμένη εργασία χρησιμοποιήθηκε η γλώσσα προγραμματισμού *Python 3.7* με τη βοήθεια ορισμένων βιβλιοθηκών της. Πιο συγκεκριμένα, χρησιμοποιήθηκαν:

- *Python 3.7.11*
- *Pandas 1.0.3*
- *NumPy 1.18.1*
- *GeoPandas 0.7.0*
- *Matplotlib 3.5.1*
- *GeoPy 2.2.0*
- *Bokeh 2.0.0*
- *ST_Visions*

Επίσης, όπως προαναφέρθηκε η βάση δεδομένων αποτελείται από τρεις πίνακες, τον πίνακα *bus_routes*, *bus_stops*, *bus_trajectories*. Πιο συγκεκριμένα:

bus_trajectories	bus_routes	bus_stops
routeid	shape_id	stop_id
vehicleid	shape_pt_lat	stop_code
datetime	shape_pt_lon	stop_name
lat	shape_pt_sequence	stop_lat
lon	shape_dist_traveled	stop_lon

Η βάση δεδομένων είναι διαθέσιμη [εδώ](#)

Φόρτωση Δεδομένων

Το πρώτο βήμα είναι η φόρτωση των δεδομένων στο περιβάλλον της *Python*.

Αρχικά εκτελούνται οι εντολές για τη φόρτωση των βιβλιοθηκών που θα χρησιμοποιηθούν:

```
[1]: import pandas as pd
import numpy as np
import geopandas as gpd
import matplotlib.pyplot as plt
from geopy import distance
import calendar
import helper
import bokeh.palettes as bokeh_palettes
from haversine import haversine
from sklearn.neighbors import DistanceMetric

import time

[2]: import os, sys

sys.path.append(os.path.join(os.path.expanduser('~'), 'ST-Visions-master'))
import st_visualizer as st_visualizer
import express as viz_express
import geom_helper as viz_helper
```

Έπειτα εισάγουμε τους πίνακες και διαγράφουμε τις διπλότυπες εγγραφές:

```
[3]: # Import the three tables
routes = pd.read_csv('bus_routes.csv', sep=';')
stops = pd.read_csv('bus_stops.csv', sep=';')
trajectories = pd.read_csv('bus_trajectories.csv', sep=',')

# Drop Duplicates
routes.drop_duplicates(inplace=True)
stops.drop_duplicates(inplace=True)
trajectories.drop_duplicates(inplace=True)
```

Ρίχνουμε μια πρώτη «ματιά» στα δεδομένα:

- Στον πίνακα ROUTES

```
[4]: print('ROUTES table')
routes.info()
routes.head()
```

ROUTES table
<class 'pandas.core.frame.DataFrame'>
Int64Index: 54551 entries, 0 to 54550
Data columns (total 5 columns):
Column Non-Null Count Dtype
--- ---
0 shape_id 54551 non-null int64
1 shape_pt_lat 54551 non-null float64
2 shape_pt_lon 54551 non-null float64
3 shape_pt_sequence 54551 non-null int64
4 shape_dist_traveled 52987 non-null float64
dtypes: float64(3), int64(2)
memory usage: 2.5 MB

```
[4]:
```

	shape_id	shape_pt_lat	shape_pt_lon	shape_pt_sequence	shape_dist_traveled
0	3185	37.949377	23.637303	182	42985.0
1	3185	37.949221	23.636149	183	43087.0
2	3185	37.948560	23.635824	184	43166.0
3	3185	37.946659	23.635988	185	43378.0
4	3185	37.945976	23.635657	186	43459.0

- Στον πίνακα STOPS

```
[5]: print('STOPS table')
      stops.info()
      stops.head()
```

```
STOPS table
<class 'pandas.core.frame.DataFrame'>
Int64Index: 7989 entries, 0 to 7988
Data columns (total 5 columns):
#   Column      Non-Null Count  Dtype
---  ---
0   stop_id     7989 non-null   int64
1   stop_code   7989 non-null   object
2   stop_name    7989 non-null   object
3   stop_lat    7989 non-null   float64
4   stop_lon    7989 non-null   float64
dtypes: float64(2), int64(1), object(2)
memory usage: 374.5+ KB
```

```
[5]:
```

	stop_id	stop_code	stop_name	stop_lat	stop_lon
0	60605	060605	ΚΑΤΕΧΑΚΗ	37.999062	23.770535
1	60607	060607	ΓΗΡΟΚΟΜΕΙΟ	37.995774	23.767887
2	60608	060608	ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ	37.992499	23.766326
3	60610	060610	ΖΕΡΒΑ	37.989746	23.764364
4	60611	060611	ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΟΙ	37.987389	23.761900

- Στον πίνακα TRAJECTORIES:

```
[6]: print('TRAJECTORIES table')
      trajectories.info()
      trajectories.head()
```

```
TRAJECTORIES table
<class 'pandas.core.frame.DataFrame'>
Int64Index: 30818606 entries, 0 to 32012259
Data columns (total 5 columns):
#   Column      Dtype
---  ---
0   routeid     int64
1   vehicleid   int64
2   datetime    object
3   lat         float64
4   lon         float64
dtypes: float64(2), int64(2), object(1)
memory usage: 1.4+ GB
```

```
[6]:
```

	routeid	vehicleid	datetime	lat	lon
0	3376	65118	Mar 16 2020 08:55:07:000AM	37.839379	23.871029
1	3376	65152	Mar 16 2020 08:55:00:000AM	37.914188	23.900087
2	2024	7029	Mar 16 2020 08:54:53:000AM	38.005803	23.749358
3	2024	7056	Mar 16 2020 08:55:09:000AM	37.977853	23.732996
4	2024	7024	Mar 16 2020 08:45:21:000AM	38.002349	23.741560

Προετοιμασία Δεδομένων

Στο δεύτερο βήμα γίνεται προετοιμασία και μορφοποίηση των δεδομένων για τη καλύτερη μελλοντική τους διαχείριση.

Αρχικά γίνεται **ταξινόμηση των δυο πρώτων πινάκων**:

- ROUTES

Σ

```
[7]: routes = routes.sort_values(by=['shape_id', 'shape_pt_sequence']).reset_index(drop=True)
```

- STOPS

```
[8]: stops = stops.sort_values(by=['stop_id']).reset_index(drop=True)
```

Όσον αφορά τον πίνακα TRAJECTORIES, πρέπει να **μετασχηματιστεί η στήλη DATETIME από απλό κείμενο σε datetime τύπο**. Επίσης παρατηρείται ότι τα microseconds είναι σε όλες τις εγγραφές μηδέν, επομένως μπορούμε να τα διαγράψουμε. Αυτό αποδεικνύεται από:

```
[9]: # Microseconds to datetime column do not need
b = True
for i in trajectories.datetime:
    if i[-5 : -2] != '000':
        b = False
        break
print('Microseconds are not important -', b)

Microseconds are not important - True
```

Επομένως, εφαρμόζουμε:

```
[10]: new_datetime = []

# Remove microseconds
for i in trajectories.datetime:
    new_datetime.append(i[:-6] + i[-2:])

# Convert datetime column, from str to datetime
trajectories.datetime = pd.to_datetime(pd.Series(new_datetime), format='%b %d %Y %I:%M:%S%p')
```

Τώρα λοιπόν που η στήλη DATETIME είναι τύπου *datetime*, μπορούμε να **επιλέξουμε το διάστημα των δύο εβδομάδων και να ταξινομήσουμε τον πίνακα βάσει τον αριθμό της διαδρομής, τον αριθμό του λεωφορείου και το χρόνο**. Έτσι έχουμε:

```
[11]: # Data Select 2 weeks
trajectories = trajectories[(trajectories.datetime>'2020-04-01') & (trajectories.datetime<'2020-04-15')]
trajectories = trajectories.reset_index(drop=True)
```

- Sort table

```
[12]: # Sort values by datetime column
trajectories = trajectories.sort_values(by=['routeid', 'vehicleid', 'datetime']).reset_index(drop=True)
```

Το επόμενο βήμα είναι η **αναζήτηση των κενών τιμών (null values) στους πίνακες**.

```
[13...] null_values_index = []
# Search for null values
for table in [routes, stops, trajectories]:
    table_name = [x for x in globals() if globals()[x] is table][0]

    for col in table.columns:
        # Get indecies of "data DataFrame" rows, if table['col'] has null values
        null_values_index.append(table_name + '-->' + col)
        temp = table[col].index[pd.isnull(table[col])]
        if len(temp) > 0: # If null_rows_index isn't empty
            null_values_index.append(temp)

null_values_index

[13]: ['routes-->shape_id',
      'routes-->shape_pt_lat',
      'routes-->shape_pt_lon',
      'routes-->shape_pt_sequence',
      'routes-->shape_dist_traveled',
      Int64Index([ 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9,
                  ...,
                  1554, 1555, 1556, 1557, 1558, 1559, 1560, 1561, 1562, 1563],
                  dtype='int64', length=1564),
      'stops-->stop_id',
      'stops-->stop_code',
      'stops-->stop_name',
      'stops-->stop_lat',
      'stops-->stop_lon',
      'trajectories-->routeid',
      'trajectories-->vehicleid',
      'trajectories-->datetime',
      'trajectories-->lat',
      'trajectories-->lon']
```

Η παραπάνω εικόνα εκφράζει την ύπαρξη null τιμών, οι οποίες εντοπίζονται στον πίνακα ROUTES, στη στήλη SHAPE_DIST_TRAVELED, στις θέσεις `null_values_index[5]`. Για να αντιμετωπίσουμε αυτό το πρόβλημα, γίνεται **αντικατάσταση των τιμών αυτών με την απόσταση από το σημείο[κ-1] και το σημείο[κ]**, αν το χαρακτηριστικό SHAPE_PT_SEQUENCE είναι μεγαλύτερο του 1, αλλιώς η απόσταση γίνεται 0, διότι αν SHAPE_PT_SEQUENCE ισούται με 1, τότε το σημείο[κ] είναι η αρχή της διαδρομής. Έχουμε λοιπόν:

```
[15]: # Replace null values
for index in null_values_index[5]:
    if routes.at[index, 'shape_pt_sequence'] > 1:
        routes.at[index, 'shape_dist_traveled'] = \
            routes.at[index-1, 'shape_dist_traveled'] + \
            int(distance.distance((routes.at[index, 'shape_pt_lat'], routes.at[index, 'shape_pt_lon']), \
                                (routes.at[index-1, 'shape_pt_lat'], routes.at[index-1, 'shape_pt_lon']))*.m)
    else: # The start point
        routes.at[index, 'shape_dist_traveled'] = 0

# No null values left
```

Το επόμενο βήμα είναι να **μετατρέψουμε τις στήλες που εκφράζουν γεωγραφική τοποθεσία από δεκαδικούς αριθμούς σε γεωγραφικού τύπου δεδομένα**. Αυτό το επιτυγχάνουμε με:

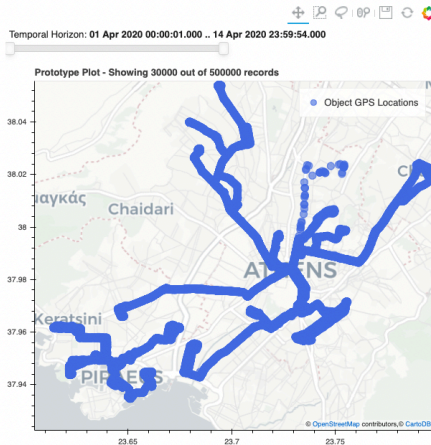
```
[16]: # From DataFrame to GeoDataFrame
routes = helper.getGeoDataFrame_v2(routes, coordinate_columns=['shape_pt_lon', 'shape_pt_lat'], crs='epsg:4326')
stops = helper.getGeoDataFrame_v2(stops, coordinate_columns=['stop_lon', 'stop_lat'], crs='epsg:4326')
trajectories = helper.getGeoDataFrame_v2(trajectories, crs='epsg:4326')
```

Με αυτό τον τρόπο, στον κάθε πίνακα προστίθεται μία στήλη GEOM όπου αποτελείται από το γεωγραφικό σημείο της κάθε εγγραφής.

Τέλος, ρίχνουμε μία γεωγραφική, αυτή τη φορά, «ματιά», στον πίνακα TRAJECTORIES.

```
[17]: # Visualization of Trajectories
st_viz = st_visualizer.st_visualizer()
st_viz.set_data(trajectories.head(500_000))
viz_express.plot_points_on_map(st_viz, tools=['lasso_select'])
st_viz.add_temporal_filter(temporal_name='datetime', temporal_unit='ms', callback_policy='value_throttled', step_ms=5*60*10**3, title='Temporal Horizon')
st_viz.show_figures(notebook_url='http://localhost:8888')
```

BokehJS 2.0.0 successfully loaded.

Καθαρισμός Δεδομένων

Σε αυτό το βήμα γίνεται καθαρισμός των δεδομένων από τον θόρυβο που περιέχουν τα δεδομένα.

Αρχικά διαγράφουμε τις διπλότυπες εγγραφές του πίνακα TRAJECTORIES, αυτή τη φορά, βάσει των χαρακτηριστικών DATETIME και VEHICLEID.

```
# Remove duplicate points
trajectories.drop_duplicates(subset=['datetime', 'vehicleid'], inplace=True)
```

Έπειτα, προσθέτουμε στον πίνακα TRAJECTORIES τα χαρακτηριστικά: VELOCITY, BEARING, ACCELERATION.

```
print ('Step 1. Calculating Speed')
# Calculate speed
calc_velocity = trajectories.groupby('vehicleid', group_keys=False).apply(lambda gdf: helper.calculate_velocity(gdf, ts_column='datetime'))['velocity']

print ('Step 2. Calculating Bearing')
# Calculate bearing
calc_heading = trajectories.groupby('vehicleid', group_keys=False).apply(lambda gdf: helper.calculate_bearing(gdf))['bearing']

print ('Step 3. Concatenating Results')
trajectories.loc[:, 'velocity'] = calc_velocity
trajectories.loc[:, 'bearing'] = calc_heading

print ('Step 4. Calculating Acceleration')
# Calculate acceleration
trajectories.loc[:, 'acceleration'] = trajectories.groupby('vehicleid', group_keys=False).apply(lambda gdf: helper.calculate_acceleration(gdf, ts_column='datetime'))

# Drop NaN values (in case they exist)
trajectories.dropna(subset=['velocity', 'bearing', 'acceleration'], inplace=True)
```

Κατόπιν, παρατηρούμε αν η ταχύτητα ενός λεωφορείου είναι πάνω από 100 χιλ/ώρα. Αν ναι τότε θεωρείται θόρυβος και διαγράφουμε τη συγκεκριμένη εγγραφή.

```
vehicle_traj_gdf = trajectories[trajectories.vehicleid.isin(trajectories.vehicleid.unique()[2:]).copy()]

tmp = []
for i in range(1, len(vehicle_traj_gdf)):
    tmp.append(haversine((vehicle_traj_gdf.geom.x.iloc[i], vehicle_traj_gdf.geom.y.iloc[i]), (vehicle_traj_gdf.geom.x.iloc[i-1], vehicle_traj_gdf.geom.y.iloc[i-1])))
vehicle_traj_gdf.loc[:, 'distance_from_prev'] = pd.Series(tmp)
vehicle_traj_gdf.loc[:, 'temporal_difference_from_prev'] = vehicle_traj_gdf.datetime.diff().abs()

# 54 knots = 100 kph
curr_pts = vehicle_traj_gdf[vehicle_traj_gdf.velocity >= 54].index
prev_pts = vehicle_traj_gdf[vehicle_traj_gdf.velocity >= 54].index - 1
next_pts = vehicle_traj_gdf[vehicle_traj_gdf.velocity >= 54].index + 1

sub_traj_of_interest = vehicle_traj_gdf.loc[np.sort(np.concatenate((prev_pts, next_pts, curr_pts)))]
sub_traj_of_interest.head(7).style.apply(lambda l: helper.highlight_outliers(l, curr_pts), axis=1)
```

routeid	vehicleid	datetime	lat	lon	geom	velocity	bearing	acceleration	distance_from_prev	temporal_difference_from_prev	
227	1962	7001	2020-04-05 06:37:10	38.033134	23.693232	POINT (23.693232 38.033134)	8.264836	179.955808	-0.645617	0.607984	0 days 00:12:52
228	1962	7001	2020-04-05 06:43:04	38.019598	23.693243	POINT (23.693243 38.019598)	236.813330	156.786789	19.574330	1.529026	0 days 00:05:54
229	1962	7001	2020-04-05 06:43:16	38.007206	23.698818	POINT (23.698818 38.007206)	1.921365	44.041044	-0.016359	1.590702	0 days 00:00:12
606	2019	7001	2020-04-08 20:03:41	37.966209	23.728943	POINT (23.728943 37.966209)	13.315916	14.629306	-0.458236	6.899414	0 days 00:04:48
607	2019	7001	2020-04-08 20:07:39	37.980546	23.732839	POINT (23.732839 37.980546)	122.376105	299.932566	5.822709	0.516016	0 days 00:03:58
608	2019	7001	2020-04-08 20:08:00	37.987353	23.720471	POINT (23.720471 37.987353)	0.099212	324.505023	-0.000017	1.642794	0 days 00:00:21
805	2013	7001	2020-04-13 15:38:05	37.995425	23.750192	POINT (23.750192 37.995425)	13.116899	250.427789	-0.578169	1.536182	0 days 00:04:40

Remove the Outliers

```
trajectories = trajectories.loc[trajectories.velocity < 100].copy()
trajectories.reset_index(drop=True, inplace=True)
```

Αργότερα, δημιουργούμε ένα χωρικό ευρετήριο R-Tree.

```
sindex = trajectories.sindex
```


Στατιστικά και Οπτικοποίηση Δεδομένων

Number of vehicles in *TRAJECTORIES* table

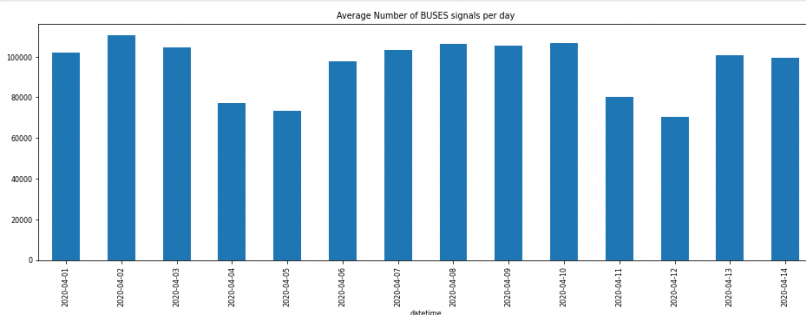
```
len(trajectories.vehicleid.unique())
```

1350

Average Number of BUSES signals per day

```
average_number_of_buses_signals_per_day = trajectories.groupby([pd.to_datetime(trajectories.datetime,unit="s").dt.date]).apply(len)
average_number_of_buses_signals_per_day.head()
```

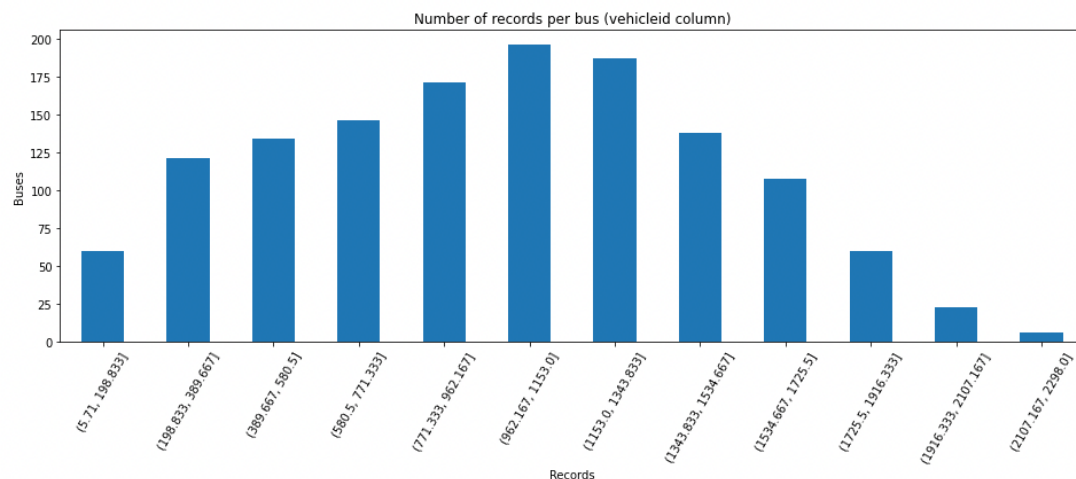
```
plt.figure(figsize=(16, 5))
plt.title('Average Number of BUSES signals per day')
average_number_of_buses_signals_per_day.plot(kind='bar')
plt.show()
```


Number of records per bus (vehicleid column)

```
number_of_records_per_bus = trajectories.groupby('vehicleid').apply(len)
number_of_records_per_bus.head()
```

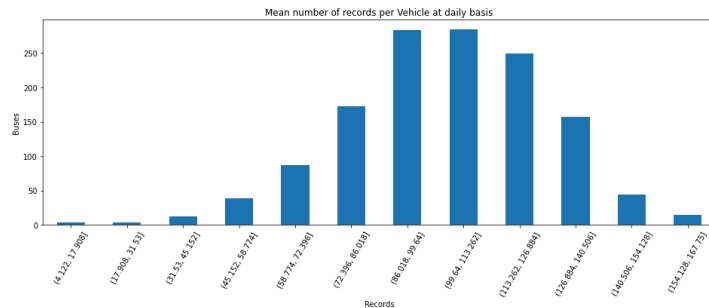
```
out = pd.cut(number_of_records_per_bus, 12)
ax = out.value_counts(sort=False).plot.bar(figsize=(16,5), rot=60)
plt.title('Number of records per bus (vehicleid column)')
plt.xlabel('Records')
plt.ylabel('Buses')
plt.show()
```


Mean number of records per Vehicle at daily basis

```
number_of_records_per_bus_per_day = trajectories.groupby([trajectories.vehicleid, pd.to_datetime(trajectories.datetime, unit='s').dt.date]).apply(len)
number_of_records_per_bus_per_day = number_of_records_per_bus_per_day.groupby('vehicleid').apply(lambda x: x.sum()/len(x))
number_of_records_per_bus_per_day.head()

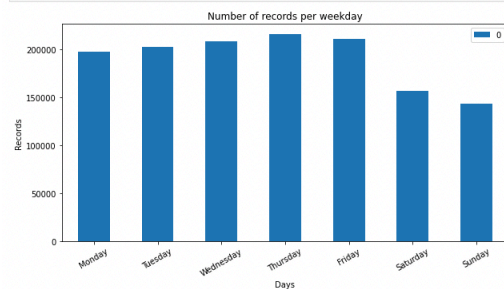
out = pd.cut(number_of_records_per_bus_per_day, 12)
ax = out.value_counts(sort=False).plot.bar(figsize=(16,5), rot=60)
plt.title('Mean number of records per Vehicle at daily basis')
plt.xlabel('Records')
plt.ylabel('Buses')
plt.show()
```


Number of records per weekday

```
num_of_records_per_day = trajectories.groupby([pd.to_datetime(trajectories.datetime, unit='s').dt.date]).apply(len).to_frame().reset_index()
num_of_records_per_day.loc[:, 'day_name'] = pd.to_datetime(num_of_records_per_day.datetime).dt.day_name()
num_of_records_per_day.loc[:, 'day_name'] = pd.Categorical(num_of_records_per_day.day_name, categories=list(calendar.day_name), ordered=True)
num_of_records_per_day.sort_values('day_name', inplace=True)
num_of_records_per_day = num_of_records_per_day.groupby('day_name').apply(sum)
num_of_records_per_day.drop('day_name', axis=1, inplace=True)

num_of_records_per_day.plot.bar(figsize=(10,5), rot=30)
plt.title('Number of records per weekday')
plt.xlabel('Days')
plt.ylabel('Records')
plt.show()
```

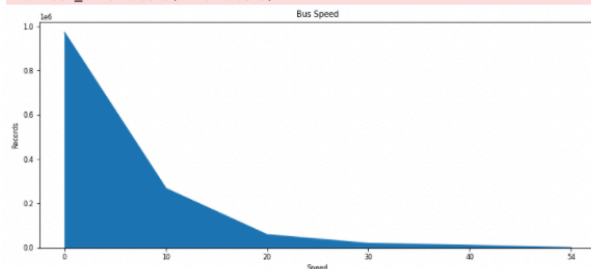

Velocity plot

```
out = pd.cut(trajectories.velocity, [0, 10, 20, 30, 40, np.round(trajectories.velocity.max()), np.round(trajectories.velocity.max()+2)])
ax = out.value_counts(sort=False).plot.area(figsize=(12,5))
ax.set_xticklabels([''] + out.cat.categories.left.values.astype(int).tolist() + [''])

plt.title('Bus Speed')
plt.xlabel('Speed')
plt.ylabel('Records')
plt.show()
```

/Users/Giorgos/opt/anaconda3/envs/tf/lib/python3.7/site-packages/pandas/plotting/_matplotlib/core.py:1192: UserWarning: FixedFormatter sh

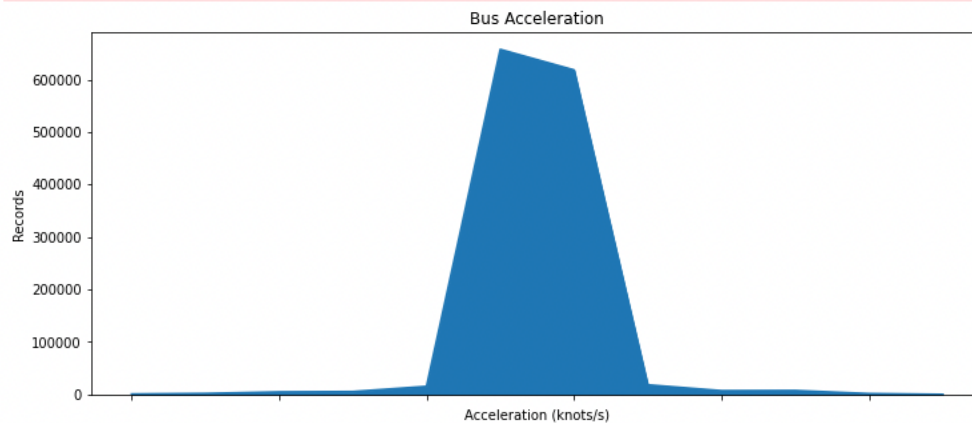
Acceleration plot

```
no_of_bins=[-2900, -10, -2, -0.5, -0.25, -0.1, 0, 0.1, 0.25, 0.5, 2, 10, 94]
```

```
out = pd.cut(trjectories.acceleration, no_of_bins)
ax = out.value_counts(sort=False).plot.area(figsize=(12, 5))
```

```
plt.title('Bus Acceleration')
plt.xlabel('Acceleration (knots/s)')
plt.ylabel('Records')
plt.show()
```

```
/Users/Giorgos/opt/anaconda3/envs/tf/lib/python3.7/site-packages/pandas/plotting
gether with FixedLocator
ax.set_xticklabels(xticklabels)
```


Bearing plot

```
plt.rcParams.update({'font.size': 8})
plt.rcParams["figure.figsize"] = [12, 5]
```

```
bins_number = 24 # the [0, 360) interval will be subdivided into this number of equal bins
degree_intervals = 15
```

```
fig, ax = plt.subplots()
ax, lines, labels = helper.create_radial_chart(ax, trajectories, bins_number, degree_intervals)
ax.legend(['#records (x$10^6$)'], frameon=False, fancybox=False, shadow=False, loc='lower center', bbox_to_anchor=(0.5, -0.25))
plt.show()
```

